

Ei päevagi kirjareata

Helju Vals.

Keelehooldekeskus, 5, 2010.

Valimiku koostamisest

Idee Helju Valsi artikleid brošüürina välja anda tuli keelehooldekeskuse nõukogul. On ju Helju Vals keelehooldekeskuse üks algataja ning arengu pidev jälgija (ja kui tarvis, ka kritiseerija). Tema vaimukad keeleartiklid Postimehe ja Tartu Postimehe veergudel väärised väikest vahekokkuvõtet ja kaante vahele kogumist pärast eelmist artiklikogumikku 2000. aastal („Pipart keele peale”). Valiku tegi peamiselt Helju ise, keskendudes viimasel paaril aastal ilmunule.



Ja järsku sai head asja palju¹

Siiski pole see brošüür, nagu on senised ja tulevased sama sarja väljaanded, vaid raamat. Nimelt saab brošüüriks arvata alla 49-leheküljelist trükist, see valimik aga paisus 66-leheküljeliseks. Miks siis mahtu ei ohjeldatud? Kui valikut tegime, võistlesid kaks hirmu: liiga palju (Helju hirm) ja liiga vähe trükisesse mahutada (siinkirjutaja hirm). Helju küsis mitu korda, et ega rohkem vist artikleid ei mahu, et sellega on maht täis. Vastasin, et mahub-mahub, vali rahulikult, ruumi on. Nimelt oli Helju enne mulle usaldanud, et ega temalt samasugust kogumikku nagu 2000. aastal enam ei tule. Kus sa siis saad head asja vähe välja anda.

¹ Alapealkiri on laenatud Helju Valsilt, vt artiklis „See mõistatuslik esse” lk 20.

Mis kaante vahele pääses

Artiklid on jaotatud viide peatükki sisu järgi, ajale suuremat tähelepanu pööramata. Nähtused, millest Helju on kõnelnud, korduvad ju kahjuks ikka ja jälle.

Esimeses peatükis „Eesti, ainuomane” on läbivaks jooneks eesti vaimsus, arutlus käib ikka selle ümber, kas ja kus seda on või ei ole. Teine peatükk „Seavad ja saevad sõnu” on ühelt poolt isikulisem – isikuid nimetatakse kogu valimikus ohtrasti; kes avalikkuse ees on esinenud, võib enda nime suure tõenäosusega sealt leida, ümbritsetuna kas kriitikanooltest või kiitusekiirtest – ja teiselt poolt sõnakesksem, mis peegeldub ka pealkirjas. Kolmandas peatükis on tulipunktis söögikoht oma (keele)oludega. Siin põimuvad Helju kohvikukultuuri vaatlused ja armastus Tartu vastu. Neljas peatükk „Otsatu keeletegu” jälgib teisega üsna sarnaseid suundumusi, kuid veidi laiemast vaatenurgast. Keskmes pole mitte niivõrd sõna, kuivõrd mõttelaiskus, sõnastuslaiskus. Viiendas peatükis on kolm lõbusamat lugu naljategemisest, mis on nii tõsine asi, et seda ei saa jätta kellegi teise kui iseenda hooleks. Väljajuhatuseks on trükkimineku eel ilmunud artikkel sõnausest, mis oli just nüüdsama lõppenud.

Midagi on veel. Urmas Nemvalts joonistas pilte.

1. märtsil, Helju Valsi sünnipäeval

Egle Pullerits

Keelehooldekeskuse väljaandeid saab tellida (tel 736 1349, e-post egle.pullerits@raad.tartu.ee) või tasuta alla laadida veebis <http://keelehooldekeskus.ee> > Väljaanded.